

ספר

נאמר מינים

פרשת תצוה

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) ואתה תלוה את בני ישראל ויקחו אליך שמון זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד. כתיב (משלי כ"ז) "נר ה' נשמת אדם", ואמרו במדרש^א (שמו"ד ל"ג) אמר הקב"ה נרי צידך, ונרך צידי, אם אתה משמר את נרי, אני משמר את נרך, ואיזהו נר של הקב"ה זו התורה, ואיזהו נר של אדם זו הנשמה, וי"ל דאי' צפריס הקדושים כי נר בגימטרי' רמ"ח מנאות עשה עם אהבה ויראה, פי' כי יש לכל איש מישראל נר ה', היינו הקדושה שהוא כולל רמ"ח פקודין דאורייתא, עם אהבה ויראה, אבל נריך האדם להדליק את הנר הזה לפני הקב"ה, כמו שאמר המדרש (שם) כל העושה מנוה אחת

כאלו מדליק נר לפני הקב"ה, ומחי' את נפשו שנקראת נר, שנאמר "נר ה' נשמת אדם". וכמו שיש לכל איש פרטי נר זה, וע"י שעושה את המנוה בדחילו ורחימו מדליק אותה לפני הקב"ה, כן בכללות ישראל יש אור גדול, וזו תורתנו הקדושה, אשר הקב"ה נטע בתוך כללות ישראל, כמו שאנו אומרים וחיי עולם נטע בתוכנו, ואי' צפריס הקדושים אשר נתן לנו תורת אמת, זו תורה שזכתב, וחיי עולם נטע בתוכנו, זו תורה שזעל פה, ואי' עוד אשר הארון מרמז על תושב"כ, והמנורה על תושב"פ, והוא כנ"ל, כי התושב"פ נטע הקב"ה בכללות

^א שמו"ד ל"ג ד"א (ירמיהו יא, טז): "זית רענן" ראה היאך דברי תורה מאירין לאדם בשעה שעוסק בהן וכל מי שאינו עוסק ואינו יודע הוא נכשל, משל למי שעומד באפילה בא להלך מצא אבן ונכשל בה מצא ביב נופל בו הקיש פניו בקרקע למה שלא היה בידו נר. כך הדיוט שאין בידו דברי תורה מצא עבירה ונכשל בה ומת שכן רוח הקודש צווחת (משלי ה, כג): "הוא ימות באין מוסר" ואין 'מוסר' אלא ד"ת שנאמר (שם ד, יג) "החזק במוסר אל תרף". למה הוא מת לפי שאינו יודע בתורה והולך וחוטא שנאמר (שם, יט) "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו", אבל אותם שעוסקים בתורה הם מאירים בכל מקום. משל למי שעומד באפלה ונר בידו ראה אבן ולא נכשל ראה ביב ולא נפל למה על שהיה בידו נר שנאמר (תהלים קיט, קה): "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבת" וכן (משלי ד, יב): "אם תרוץ לא תכשל" וכן (שם כ, כז) "נר ה' נשמת אדם" אמר הקב"ה יהא נרי בידך ונרך בידי ואיזו נרו של הקב"ה זו תורה שנאמר (משלי ו, כג): "כי נר מצוה ותורה אור" מהו "כי נר מצוה" אלא כל מי שעושה מצוה הוא כאלו מדליק נר לפני הקב"ה ומחיה נפשו שנקראת נר שנאמר "נר ה' נשמת אדם", ומהו "ותורה אור", אלא הרבה פעמים שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה ויצר הרע שבתוכו אומר מה לך לעשות מצוה ומחסר את נכסיך עד שאתה נותן לאחרים תן לבניך. ויצר טוב אומר לו תן למצוה. ראה מה כתיב כי נר מצוה, מה הנר הזה כשהוא דולק אפילו אלף אלפים קרוינין וסבקיין מדליקין הימנו אור במקומו - כך כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. לכך נאמר "כי נר מצוה ותורה אור":

עם ישראל, וישראל נריכים להדליק את המנורה לפני הקב"ה, להעלות את האור הגדול של תורה שבעל פה, אשר נטע בתוכנו, והוא עצמו מ"ש חז"ל גיטין ד' ס' ע"ב דהקב"ה לא כרת ברית עם ישראל אלא בשביל תושבע"פ, מה שישראל מדליקין ומעלין את האור הגדול הזה.

וזה פי' נר מצוה ע"י יחיד מישראל שעושה מצוה, מדליק נר לפני הקב"ה כנ"ל, ותורה אור ע"י כללות ישראל אשר מדליקים אור גדול לפני הקב"ה, ומאירה בכל העולמות, והשלית זה הי' אהרן הכהן, אשר מדליק את המנורה עבור הכלל ישראל, ועליו נאמר (מלאכי ב' י"ג) "כי שפתי כהן ישמרו דעת,

ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' נצאות הוא", כי אהרן הכהן הי' שושבינא דמטרוניתא להעלות לכות ישראל אל הקב"ה, בחי' תושבע"פ אשר ישראל מייגעים עצמם ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, אשר הקב"ה נטע בתוכנו.

ועיקר תולדות יעקב הוא יוסף, כמ"ש "אלה תולדות יעקב יוסף", וכלום הלך יעקב אלל לבן, הוא לבד בשביל רחל, להוליד ממנה יוסף הצדיק, ויעקב הוא אש, ויוסף להבה, וזה "להעלות נר תמיד", ופירש"י ז"ל (שמות כ"ז ב') כדי שתהא שלהבת עולה מאלי', והוא בחי' יוסף הצדיק להבה, כי יוסף הוא המחצר והמקשר את ישראל להשורש, ואי' בשפת אמת למרן

^ב גיטין ס: דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כתיב (שמות לד, כז) כתוב לך את הדברים האלה וכתיב (שמות לד, כז) כי ע"פ הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי רבי ישמעאל תנא אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה שנאמר (שמות לד, כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

^ג תצוה תרל"ז: באפוד הי' אבני שוהם בלבד והוא אבנו של יוסף. כי יוסף הוא בחי' זכרון. והאבנים היו לזכרון השבטים לפני הבורא ית'. ובחושן הי' כל שבט בפרט. ובאפוד שהוא למעלה על כתפיו. הי' כלל השבטים. והוא יוסף שהוא שורש כל השבטים ולמעלה מהם כנ"ל:

תרנ"ז: בפסוק ונשא אהרן כו' משפט בני ישראל על לבו כו'. כי עיקר הנהגת בני' בכח השבטים. כמ"ש שבטי יה עדות לישראל. ולכן האבנים תהיין על שמות בני ישראל. כי אבן נק' יסוד. כמו שאבן יסוד הבנין שכל הבית עומד עליו. כמו כן השבטים הם יסודות כל הבריאה. וכפי זכות בני' כך מאירין אותיות השבטים.

אדמו"ר זל"ה זי"ע, אשר יוסף
 הצדיק הוא הממוצע בין האצות
 להשצטים, ונקרא אצן, "משם רועה
 אצן ישראל", אצן נוטריקון אצ וצן,
 "צני יעקב ויוסף סלה", והוא ג"כ
 מהשצטים, ולכן אצן השוהם אשר
 הי' צין שאר הצנים על החושן,
 ונחקק עליו שמו של יוסף, כמו
 שמות השצטים על שאר הצנים, ועל
 כתפות האפוד היו שני הצני שוהם,
 וחקק עליהם כל שמות צני ישראל,
 והוא כנ"ל כי יוסף הצדיק מעלה
 ומקשר את השצטים להאצות,

ולכן משפט בני תולה בהארט השבטים שבחושן. ובזמן המקדש הכהן ראה והבין עמידת בני כפי הארת
 האבנים שבחושן. ולכן נק' חשן משפט. ובאפוד היו ב' אבני שוהם שהם בחי' יוסף שמעלה השבטים למדריגה
 עליונה כמ"ש קמה אלומתי כו' תסובינה אלומותיכם כו'. וכתוב נתתי לך שכם אחד על אחיך. כמו משכמו
 ומעלה גבוה. ולכן בזכות אבנו העלה כל השבטים על כתפות האפוד. וכמ"ש בזה"ק שיש ב' בחי'. שבטים
 דלמטה ושבטי יה כו'.

זכור תרמ"ד: חז"ל קבעו לקרות פ' עמלק בש"ק כמ"ש בזה זכור ובזה זכור. כי כמו שהצדיק יסוד עולם ולו
 הזכירה. לכן כתיב בשבת זכור. כי הוא קיום ויסוד כל מעשה בראשית. כמ"ש מיניה מתברכין כל שיתא יומין.
 וכמו כן יוסף הצדיק שומר הברית הוא היסוד עולם. ולו הזכירה כמ"ש באבני שוהם שהיו כל השבטים
 כתובים על כתפות הכהן לזכרון. והגם כי [בחושן] הי' י"ב אבנים. אבל העיקר הוא כח יוסף הצדיק שהוא
 אבן השוהם. וכמו שהיה באבנים ששם יעקב מראשותיו ונעשו אבן אחת והוא כח יוסף שמאחד כל השבטים
 כמ"ש תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי. וכ"כ בזה"ק פקודי שהי"ב אבנים הם כענין אבנים ששם
 יעקב אע"ה מראשותיו. וכן כתיב בברכת יוסף משם רועה אבן ישראל. שנק' אבן שהוא היסוד. ולכן יש בו
 זכירה שא"א לישכח בהעיקר ויסוד הדבר. והרשע הוא ממש להיפוך שרוצה לעקור יסוד של עולם כמ"ש
 חתך מילות וזרק כלפי מעלה. לכן אין בו בשורש ויסוד העולם כלום. ולכן ימחה השי"ת שם עמלק כי כל
 שליטה שלו בעוד שהשקר נמצא בעולם. ולכן כשבנ"י מתעלין לשורשם אין לו שום מגע וזכר שם. וכ' כאשר
 ירים משה ידו שהוא התדבקות אל השורש. כמ"ש חז"ל שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם
 שבשמים. וכתוב לשון עתיד ירים ולא כתיב הרים. להודיע כי לעולם כשיש התרוממות לבנ"י אז יכולין
 למחותו. ובשקלים שנק' תרומה יש התרוממות. ולכן קבעו אח"כ זכור. ויש רמז בפסוק ויקחו אבן כו' ואהרן
 וחור תמכו כו'. כי אהרן הי' בחי' שקלים אהבה ונדבה בכח הרצון ותשוקה שיש בלבנות בני ישראל להשי"ת.
 וחור הוא שמסר נפשו בעבור העגל בחי' פרה. אבן בחי' זכור כמ"ש לעיל. ובכח אלו הג' גברו בני"י על עמלק
 הרשע ימ"ש:

י' תנדב"א רבה כ"ה: לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה
 אבותי אברהם יצחק ויעקב שלא קנו האבות העוה"ז והעוה"ב וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים
 ות"ת:

וכי מי יוכל להתדמות אל מעשה
האצות הקדושים, ופי' יגיע היינו
להתעמל לנגיעה מועטת עכ"פ
לאצות הקדושים, והוא כנ"ל והכל
ע"י הצי"ע.

וזה לעומת זה עשה חלקים, כמו
שנאמר "ושני לאומים ממעיך
יפרדו", ופי' רש"י ז"ל (בראשית כ"ה כ"ג)
זה לרשעו וזה לתומו, "ולאום
מלאום יאמץ", כשזה קם זה נופל,
דכמו שיוסף הי' מבחר הצנים של
שצטי ק"ה, בני יעקב אצינו ע"ה,
כן עמלק הרשע הי' רשע עריץ
יותר מכל בני עשו, וכמו שיעקב
ויוסף מדליקים אור גדול בכל
עולמות, כן להיפך, עשו עם עמלק
מרצים תוהו וזוהו, וחושך ואצדון
צעולם ר"ל, כמו שא"י צמדרש^(ויק"ד)
"לדקתך כהוים רצה", הרשעים
הם חושך, שנאמר "צמחשך
מעשיהם" מכסה עליהם הקצ"ה

את התהום, ממהו זה, כשם שהם
חושך כו', וכשיעקב ח"ו צמדריגה
נמוכה, ואינם יכולים להעלות אור
גדול לפני הקצ"ה, אז שולט ח"ו
עמלק הרשע ימ"ש, ומרצה ח"ו
חרב ואצדון וחושך צעולם, ועומד
הכן לעשות פעולות לכל יתרצה ח"ו
כבוד הקצ"ה צעולם, לכן נשבע
הקצ"ה למחות את שמו, וזכל
מקום וזכל זמן אשר עמלק נמחה,
אז צא אור גדול, ומתרצה מלכות
שמים, וכן כתיב (אסתר ח' ט"ז) אחר מחיית
עמלק, "ליהודים היתה אורה" וגו'.
והנה כתיב (שמות י"ז י"ד) "כי מחה אמתה
את זכר עמלק", משמע שהקצ"ה
ימחה את שמו, וכתיב (דברים כ"ה י"ט)
"תמחה את זכר עמלק", תלה
הכתוב שישראל ימחו את שמו,
וצאמת הכל אחד, כי צומן שישראל
מרצים אור לפני הקצ"ה, וזוה
מכינים עצמם למחות את שמו, אז

^ה ויק"ר כ"ז א': רבי יהודה בן רבי אמר משל אין עושין כסוי לגיגית לא מכסף וזהב ולא משאר מתכות
אלא מחרס, מפני שהוא מין במינו, כך אמר הקדוש ברוך הוא גיהנם חשך, דכתיב (תהלים לה, ו): יהי דרכם
חשך וחלקלקת, ותהום חשך, שנאמר (בראשית א, ב): וחשך על פני תהום, והרשעים חשך, שנאמר (ישעיה
כט, טו): והיה במחשך מעשיהם, יבוא חשך ויכסה חשך, שנאמר (קהלת ו, ד): כי בהבל בא ובחשך ילך ובחשך
שמו יכסה:

הקצ"ה מוחה את שמו מן העולם, ויתכן עוד לומר כי כמו שמצינו במלחמת מדין אשר הקצ"ה אמר "נקמת בני"י", וישראל אומרים "נקמת ה'", כמ"כ כאן, הקצ"ה רוצה אשר ישראל ימחו אותו, וישראל מבקשים אשר הקצ"ה ימחה אותו, והקצ"ה מסכים עם ישראל, והצטיח "כי מחה אמתה את זכר עמלק", וכמ"כ הקצ"ה אומר "זכור את אשר עשה לך עמלק", וישראל מבקשים ואומרים "זכור ה' לבני צ" (לא הזכיר שמו של משה רבינו ע"ה צוה הסדר, וכתבו הטעם משום שאמר "מחני נח מקפרך אשר כתבת", ומדוע דווקא צמנות המנורה, וצטח יש טעם ע"ז, ויתכן לומר לפמ"ש הספרים הקדושים אשר המנורה מרמזת על התורה

אדום", ואי' צקוף מדרש איכה^(איכה רבה ה' כ"א) שהקצ"ה אמר "שוצו אלי ואשובה אליכם", וישראל מבקשים "השיבנו ה' אליך ונשובה", והקצ"ה הסכים לישראל, וכמו שכתוב (ישעיהו מ"ד כ"ב) "מחיתי כעצ פשעיך וכענן חטאותיך", כי כל חטאים צאים ע"י עמלק הרשע ימ"ש והצטיח הקצ"ה שימחה את שמו, וממילא נימחים כל חטאים מישראל, לכן כתיב אח"כ "שובה אלי כי גאלתיך", וכן יהי רצון, אמן.

שבעל פה, כי התורה שכתב הוא צחי' השפעה אשר צאה מלמעלה, ותורה שבע"פ הוא צחי' התעוררות התחתונים, כמ"ש מזה למעלה, ותורה שכתב נקרא תורת ה' ותושבע"פ נקרא תורתו לאחר היגיעה כמבואר בגמ'^(קדושין ל"ב.).

¹ איכה רבה ה' כ"א: השיבנו ה' אליך ונשובה אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע שלך הוא, השיבנו. אמר להם: שלכם הוא. שנאמר (זכריה ב') שובו אלי ואשובה אליכם נאם ה'. אמרה לפניו: רבש"ע שלך הוא, שנאמר (תהלים פ"ה) שובנו אלהי ישענו. לכך נאמר: השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם:

² קדושין ל"ב. ורב יוסף אמר אפי' הרב שמחל על כבודו כבודו מחול שנאמר (שמות יג, כא) וי' הולך לפניו יומם אמר רבא הכי השתא התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא מחיל ליה ליקריה ע"ב הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב (תהלים א, ב) ובתורתו יהגה יומם ולילה:

וזה פי' "להעלות נר תמיד", מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאלי' כי עיקר עשיית והדלקת הכהן הי' להדליק ולהעלות את המנורה בשציל ישראל, והוא התעוררת התחתונים, שתעשה רשימה עד שתהא שלהבת של מעשה המלוה עולה מאלי' כמזואר, ונקרא ג"כ תושבע"פ תורת משה, כדכתיב (מלאכי ג' כ"ב) "זכרו תורת משה עבדי", שמסר נפשו עלי', כמאמרס ז"ל^ה (מדרש תהילים א' ב').

וי"ל כמו שמזואר צנדרים^ט (ל"ח.), דהפלפול של התורה נתנה רק למשה רבינו ע"ה, ונהג זה טובת עין ומסרה לישראל, וזה דאי' צמסנה אצות משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו', והכוונה ג"כ על תושבע"פ, כי תושבע"כ כרוכה ומונחת כו', כמזואר בקדושין ד' ס"ו ע"א ויסוד תושבע"פ הוא מלות עשה ואלהבת לרעך כמוך, כמזואר שבת י"ח ד' ל"א ע"א דהאי גר שאמר גירני ע"מ

^ה **מדרש תהילים א' ב' ר'** אבא אמר אם חפצת בתורה סופה נקראת על שמך כגון משנתו של רבי הושעיא ובר קפרא וכיוצא בהן. ולמה נקראת על שניהם לפי שיגעו בה. תדע לך שכן התורה של הקב"ה היא שנאמר (תהלים יט ח) תורת ה' תמימה. ומשה עלה למרום ועשה שם מ' יום ונתן נפשו עליה לפיכך נקראת על שמו. שנאמר (מלאכי ג' כב) זכרו תורת משה עבדי:

^ט **צנדרים ל"ח.** אמר רבי יוסי בר' חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו שנאמר (שמות לד, כז) כתב לך פסל לך מה פסולתן שלך אף כתבן שלך משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל ועליו הכתוב אומר (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך וגו' מתיב רב חסדא (דברים ד, יד) ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם ואותי צוה ואני לכם (דברים ד, ה) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלהי אותי צוה ואני לכם (דברים לא, יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת השירה לחודה למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל אלא פילפולא בעלמא:

^י **קדושין ס"ו.** והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך לבם של פרושים עליך ומה אעשה הקם להם בציץ שבין עיניך הקים להם בציץ שבין עיניו היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך ינאי המלך רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים ויבוקש הדבר ולא נמצא ויבדלו חכמי ישראל בזעם ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך הדיוט שבישראל כך הוא דינו ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך ומה אעשה אם אתה שומע לעצתי רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד אמר רב נחמן בר יצחק מיד נזרקה בו אפיקורסות דהוה ליה למימר תינח תורה שבכתב תורה שבעל פה מאי מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה:

^{יא} **שבת ל"א.** שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גיריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור:

שתלמדיני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, וא"ל הלל דעלך סני, לחצרך לא תעזיד, זו היא כל התורה כולה, כו', ומשרע"ה קיים זאת צוה שמסר נפשו בשביל ישראל, ואמר מחני נא מספרך וגו', וזה הוא עצמו צחי

תושבע"פ כנ"ל שזכה משרע"ה, לכך לא כתבה התורה שמו של משרע"ה צמלות הנרות של המנורה, לרמוז כי צוה עצמו שלא נכתב שמו, זכה לתושבע"פ, אשר נקרא תורת משה, המרומו צמלות הנרות.

ג) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו', ופירש"י ז"ל (שמות כ"ה א') לאחר שתגמור מלאכת המשכן, וי"ל הרמוז ע"פ מה שכתב הרמב"ן ז"ל

צפרשת צהעלותך על מאמרס ז"ל שם צמד"ר"י, (במדבר רבה ט"ו ו') הקרבנות כל זמן שציהמ"ק קיים הם נוהגים, אצל הנרות לעולם, שכוונתם על

י"ב רמב"ן במדבר ח' ב' בהעלתך: למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו; אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה, ולא נתברר לי, למה ניחמו בהדלקת הנרות, ולא ניחמו בקטורת בקר וערב, ששיבחו בו הכתוב (דברים לג י'): "ישימו קטורה באפך", ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו, ועוד, מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלואים, ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה, אבל ענין ההגדה הזו, לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו, ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים, שהזכיר האגדה הזו ואמר: "ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיק פרשה זו לפרשת חנכת המזבח", עד כאן לשונו, וראיתי עוד ב"ילמדנו" (תנחומא בהעלותך ה), וכן במדבר רבה טו ו': "אמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שביית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם". והנה, דבר ידוע שכשאינן בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנכת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לחנכת הנשיאים מלפניה ומלאחריה בכבודו של אהרן שלא נמנה עמהם:

י"ג במדבר רבה ט"ו ו': מה כתיב למעלה מן הענין שנאמר (במדבר ז, א): "ויהי ביום כלות משה ויקריבו נשיאי ישראל" ואחר כך "דבר אל אהרן בהעלתך את הנרות" זה שאמר הכתוב (תהלים לד, י'): "יראו את ה' קדשיו כי אין מחסור ליראיו" את מוצא למעלה י"א שבטים הקריבו ושבט אפרים הקריב וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי ומי היה נשיאו של לוי זה אהרן שנאמר (במדבר יז, יח): "ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי" ואהרן לא הקריב עם הנשיאים והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקדוש ברוך הוא מקבל שבטו של לוי אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לאהרן אל תתירא לגדולה מזו אתה מתוקן לכך נאמר "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות" הקרבנות כל זמן שבהמ"ק קיים הם נוהגים אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו" וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם:

מלות נרות חנוכה, שני' הנס ע"י כהני ה' בני חשמונאי כ"ג, והוא נוהג לעולם גם היום.

והנה גמר המשכן הי' צכ"ה צכסלו כמאמרס ז"ל, ומאז נתקרב אהרון כ"ג וצניו להיות כהני ה' על לעולם, אשר הי' הנס של חנוכה צכ"ה צכסלו וזה כוונת רש"י ז"ל לאחר

(ד) ועשית לאהרון ולצניו ככה, ככל אשר כויתי אתכה וגו', וזרש"י ז"ל (שמות כ"ט ל"ה ד"ה אתכה) אתכה כמו אותך, וכתבה אתכה, חנני השי"ת לומר, דהנה ציומא"ד ד' ה' ע"צ אמרי', כי כן כויתי, כאשר כויתי, כאשר כוה ה', כי כן כויתי צאנינות יאכלם, כאשר כויתי בשעת מעשה אמר להם

שתגמר מלאכת המשכן, פי' צכ"ה צכסלו, ומאז נתקרב אהרון וצניו, ועמיד ג"כ להיות נר לחנוכה ע"י כהני ה' חסידי עליון, ומרמו הכתוב בזה כי נצחרו אהרון וצניו על לעולם, גם כשאין ציהמ"ק קיים, ע"י נס דנרות חנוכה, ונסמך בחירת אהרון לפרשת הנרות לרמוז על זאת כנ"ל.

כו' הי' לכם לאכלו בקודש כו', ופירש"י ז"ל כשמלא מה שעשו ששרפו שעיר החטאת כו', אמר להם כו' הי' לכם לאכלו בקודש כו' שמפי הקב"ה נצטוית, כאשר כוה ה', ולא מאלו אני אומר, היו סומכין ע"פ הדיבור כו' ומשה טעה בדבר כו' יעיי"ש, וצמנחות^{טו}

^{טו} יומא ה: ת"ר כי כן צויתני (ויקרא י', יח) כאשר צויתני (ויקרא י', טו) כאשר צוה ה' כי כן צויתני באנינות יאכלוהו כאשר צויתני בשעת מעשה אמר להם כאשר צוה ה' ולא מאלו אני אומר:

^{טז} שם ד"ה כאשר צויתני: גבי שעיר חטאת אשר דרש משה והנה שורף כתיב אכל תאכלו אותה במקום קדוש כאשר צויתני: ובד"ה כאשר צויתני בשעת מעשה אמר להם: כשמצא מה שעשו ששרפו שעיר החטאת והוא שעיר של ר"ח אמר להם הן לא הובא את דמה וגו' הלא לא אירע בו פסול היה לכם לאוכלו בקודש כאשר צויתני אתכם במנחה שאמרתם לכם בה שמפי הקב"ה נצטויתני: ובד"ה כאשר צוה ה' ולא מאלו אני אומר: היו סומכין ע"פ הדיבור ואכלו אותו אונגין ולא תעשו כאשר עשיתם בחטאת ומשה טעה בדבר שלא נאמר לו אלא במנחה ובחזה ושוק ושעיר שמיני ובשעיר נחשון שהיו קדשי שעה אבל שעיר ר"ח שהוא קדשי דורות לא הותר לאונגן ושלושה שעירים קרבו בו ביום ולא נשרף אלא של ר"ח בלבד שנאמר (ויקרא י') ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה זהו של ר"ח הבא על טומאת מקדש וקדשיו כמו ששינו במסכת שבועות (דף ט:):

^{טז} מנחות ל"ז. רבי יוסי החורם אומר מצינו ימין שנקרא יד שנאמר (בראשית מח, יז) וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו ואידך יד ימינו איקרי יד סתמא לא איקרי ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר (דברים ו, ח) וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וכיון דקשירה בימין הנחה בשמאל היא ור' יוסי החורם

ד' ל"ז ע"א רב אשי אמר מידכה כתיב זה"א, כהה, (מכאן ילפינן דתפילין של יד על השמאל) וגם מצואר צמד"ר ויקרא" פרשה א' אמר לו הקצ"ה למשה לכה ואשלחך אל פרעה וגו', א"ר אלעזר ה"א צסוף תיבותא, לומר שאם אין אתה גואלם, אין אחר גואלם, ועיין צמד"ר שמות" פ"ג סימן ג' צמת"כ וצד"ל, וכן כתב רש"י ז"ל (במדבר י"א ט"ו ד"ה ואם ככה) צפרשת צהעלותך על פסוק ואם ככה את עושה לי, שתשש כמו של משה

הנחה דבשמאל מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר' נתן רב אשי אמר מידכה כתיב בה"י כהה א"ל ר' אבא לרב אשי ואימא ידך שבכח א"ל מי כתיב בחי"ת כתנאי ידכה בה"י זו שמאל אחרים אומרים ידך לרבות את הגידם תניא איך אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומר ידכה לרבות את הגידם:

" ויקרא רבה א' ה' רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתח קרא (משלי כה, ז): " כי טוב אמר לך עלה הנה מהשפילך לפני נדיב וגו", ר"ע מתני לה בשם ר"ש בן עזאי רחק ממקומך ב' ושלשה מושבות ושב עד שיאמרו לך עלה ואל תעלה שיאמרו לך רד מוטב שיאמרו לך עלה עלה ולא יאמרו לך רד וכן הלל אומר השפלתה היא הגבהתי הגבהתי היא השפלתה מה טעם (תהלים קיג, ה): "המגביהי לשבת המשפילי לראות" אתה מוצא בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא למשה מתוך הסנה היה מסתיר פניו ממנו שנאמר (שמות ג, ו): "ויסתר משה פניו וגו" א"ל הקב"ה (שם ג, י) "לכה ואשלחך אל פרעה וגו" א"ר אלעזר ה"א בסוף תיבותא לומר שאם אין אתה גואלם אין אחר גואלם בים עמד לו מן הצד אמר לו הקדוש ברוך הוא (שם יד, טז) "ואתה הרם את מטך ובקעהו" לומר שאם אין אתה בוקעו אין אחר בוקעו בסיני עמד לו מן הצד אמר לו (שם כד, א) "עלה אל ה'" לומר שאם אין אתה עולה אין אחר עולה באהל מועד עמד לו מן הצד א"ל הקדוש ברוך הוא עד מתי את משפיל עצמך אין השעה מצפה אלא לך תדע לך שהוא כן שמכולן לא קרא הדיבור אלא למשה "ויקרא אל משה":

י"ח מתנ"כ שם ד"ה ה"א בסוף תיבותא. פי' בסוף התיבה שעל כרחנו נקרא אותו לך בקמץ תחת הכ"ף כלומר השליחות לך הוא מה שאין כן אלו היה כתוב לך שנוכל לקרותו לך כמו לך לך:

י"ט שמות רבה ג' ג' וארד להצילו מיד מצרים וגו', אמר הקדוש ברוך הוא למשה, אני אמרתי ליעקב אביהם (בראשית מו, ד): אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך וגו', ועתה ירדתי לכאן להעלות בניו כמו שאמרתי ליעקב אביהן, ולהיכן אני מעלן, אל המקום אשר הוצאתים משם, אל הארץ אשר נשבעתי לאבותם, הדא הוא דכתיב: ולהעלתו מן הארץ ההיא. ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, עד עתה לא בא צעקתם לפני, שלא הגיע הקץ שאמרתי לאברהם (בראשית טו, יג): ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, אמר רבי אלעזר, לכה ודאית [הה"א שבסוף התבה], לומר אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם: **ובמת"כ שם ד"ה ודאית.** הה"א שבסוף מורה על הברור [והודאי כמו שדרשו ישובו רשעים] לשאולה לדיוטא התחתונה שבשאל וכהנה רבות:

וברד"ל שם ד"ה לכה ודאית הה"א שבסוף התיבה: כלומר אליך ובך הדבר תלוי ויהיה פירושו כמו לכה לישועתה (תהלים פ') ע"ש בפרש"י ולא יתפרש לשון הליכה כפשוטו וא"כ שהיא לשון אליך הה"א יתירא שנכתוב תמיד לך בלא ה' רק ה' נמנו במסורת הכתובים עיין בפרש"י (תהלים שם) לכן אמר שהה"א וודאית כלומר נכתבה לבירור הדבר בוודאי שלך הדבר מצפה אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם ונראה מ"ש בירושלמי פ"ד דסוכה ה"ג על קרא דלכה לישועתה לך יודייה היא ט"ס וצ"ל וודיה ופירושו כדהכא עיי בשו"ח ט"ש ובויק"ר פ"ט ועיין במ"כ ויק"ר פ"א מ"ש בזה:

במדבר י"א ט"ו ד"ה ואם ככה את עשה לי: תשש כמו של משה כנקבה כשהראוהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו א"כ הרגני תחלה:

כנקבה, ועיין מה שכתבתי צפרשת וישלח על הפסוק ויירא יעקב מאד וגו', המחנה האחת והכהו.

וכמ"כ כאן רמוז לו הקב"ה צמאמר הזה ככל אשר צויתי אתכה, ולא אמר לו אותך, שהצווי הזה יהי' כהה צידו, ויטעה לומר שהדין הזה של צאנינות יאכלם, נוהג גם בקדשי הדורות.

ויתכן לומר, דהנה הטעם שאמר הקב"ה "ונקדש בכבודי", שיתקדש הבית צמיודעיו של מקום, צמיתת נדב ואציהוא, כמו שפירש"י ז"ל כאן, וצפרשת שמיני, הי' הכל מחמת שהמשכן הי' תקון לחטא

העגל, והגם שאמר הקב"ה "סלחתי כדצריך", הוי עוד צריכים לקידוש השם הזה, כמו שכתבתי שם, ומשה רבינו ע"ה לא הי' לו נגיעה אפילו כחוט השערה צחטא זה כלל, ורצה להעלות את ישראל חזרה למדרגתו, שיהא קדה"ש זה צמיתת נדב ואציהוא גם לדורות, ועי"כ לא יתרחצ ציהמ"ק, ויהי' תקון השלם הכללי, ומשו"ה אמר דצאנינות יאכלוהו נוהג גם בקדשי הדורות, אצל עוד לא זכינו לזה, כי עמלק הרשע ימ"ש גרם לחטא העגל, כמבואר בדברי מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע ועכ"ל, צשפת אמת^כ, ולא זכינו

^{כא} זכור תרנ"ד: במדרש ברכו ה' מלאכיו ולא כל מלאכיו תחתונים שאינם יכולין לעמוד בתפקידיו של הקב"ה כו' עושי דברו שהקדימו עשי' לשמיעה. ע"ש שדורש שלא עלתה בידם של ס"ר ומשה רע"ה נשאר יחידי ע"ש. פי' לעמוד בתפקידיו של הקב"ה להיות גומר כל השליחות. כי הכל הולך אחר החיתום וגמר התיקון הוא בעשי'. ובזה נכשלו בני ע"י חטא העגל. ואיתא כי כל זה גרם אותו הרשע עמלק ימ"ש כמ"ש אשר קרך בדרך. ולא הניחם לגמור מה שהתחילו. ובאמת הוא סוד ברית המילה. דיש ברית הלשון וברית המעור. הלשון הוא הראשית. וזה נתקן ביצ"מ והוא זכירת יצ"מ. וברית המעור הוא האחרית. והוא בעשי'. דכ' דע את אלקי אביך ועבדהו. ולזה הדעת זכו בני' בקבלת התורה אחר יציאת מצרים. ועבדהו במעשה עוד לא נגמר בשלימות. וב' אלו הם בחי' סור מרע ועשה טוב. דאיתא שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח. ואמרו חז"ל אין שמו שלם עד שימחה זרעו של עמלק. לכן אין רשאין לזכור שם הוי"ה רק בחילוף אתוון. אבל שם י"ה נזכר. אבל גמר השם בחי' זכרי זהו הוא גמר התיקון בעשי'. לכן נק' ברית המעור שהוא התפשטות הדעת בכל הקומה. לכן כתיב מלחמה לה' בעמלק מדור דור. ושם כתיב זכרי לדור דור. לכן במשכן ומקדש הי' נזכר שם הוי' כי שם הי' תיקון העשי' בכח הקרבנות. ולכן הי' זה בכח משה רע"ה שלא הי' באותו החטא. ולכן אחר מחיית עמלק נתקן העשי'. וכן בפורים דכתיב נזכרים ונעשים. לעשות ימי הפורים. ועי' בס' גנת אגוז ד' ל"א ותבין יותר. ולכן ניסן הוא יציאת מצרים דהוא ברית הלשון שהוא ראשית. ולכן המצוה לספר ביציאת מצרים. פה סח. ואדר הוא אחרית השנה ברית המעור שהוא התכלית:

כי תשא תרמ"ד: וישמע יהושע כו' קול מלחמה במחנה. פרשנו כי יהושע שהי' הנלחם עם עמלק. הרגיש שמעמלק בא החטא. רק מקודם כתיב כל הנחשלים שפלטן הענן. אבל לא הי' בו שליטה במחנה. ועל זה תמה קול מלחמה במחנה. שזה הצרעת נספח גם לתוך המחנה:

עוד אז למחיית עמלק כמ"ש רש"י^כ
 ז"ל (שמות י"ז י"ג ד"ה ויחלש)
 ויחלוש יהושע, ולא הרגם כולם,
 מכאן אנו לומדים שעשו ע"פ
 הדיבור של שכינה עכ"ל, ומשו"ה

נגרם גם קלקול זה, אצל צטח
 ינקוס הקצ"ה את נקמתו, וימחה
 את עמלק לגמרי, ויהא השם שלם
 וכסאו שלם, ויתגדל ויתקדש שמי'
 רבא צמהרה צימינו, אמן.

---

^כ שמות י"ז י"ג ד"ה ויחלש יהושע: תנחומא חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם כולם מכאן אנו למדים שעשו ע"פ הדבור של שכינה: